

Овсянко Д. С.,
аспірант кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ОПТИМІЗАЦІЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Проаналізовано сучасний стан удосконалення українського трудового законодавства про відповідальність до норм трудового права ЄС. Виокремлено проблемні питання адаптації трудового законодавства про відповідальність до законодавства Європейського Союзу та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: адаптація, оптимізація, трудове законодавство, відповідальність, Європейський Союз.

Проанализировано современное состояние усовершенствования украинского трудового законодательства об ответственности нормам трудового права ЕС. Выделены проблемные вопросы адаптации трудового законодательства об ответственности к законодательству Европейского Союза и предложены пути их решения.

Ключевые слова: адаптация, оптимизация, трудовое законодательство, ответственность, Европейский Союз.

The current state of improvement of Ukrainian labor law the responsibility of labor to EU law. Thesis there is determined adaptation issues of labor law responsibilities to the European Union and the suggested solutions.

Keywords: adaptation, optimization, labor legislation, the responsibility, the European Union.

Постановка проблеми. В умовах становлення демократичної європейської правової держави, політично орієнтованої на Європейське співтовариство, набуває

необхідності надання нового поштовху до приведення національного трудового законодавства про відповідальність у відповідність з європейськими стандартами. Так, чинне національне трудове законодавство є результатом адаптації концептуальних положень радянського законодавства до вимог процесу глобалізації і не відповідає за своїм правовим змістом прогресивним європейським нормам та стандартам.

Аналіз дослідження даної проблеми. Зазначеним проблемам присвячували свої дослідження такі відомі вітчизняні вчені, як Н. Б. Болотіна, В. С. Венедіктов, Г. С. Гончарова, В. В. Жернаков, С. І. Запара, В. Л. Костюк, І. В. Лагутіна, В. В. Лазор, Т. Г. Маркіна, П. Д. Пилипенко, В. І. Прокопенко, О. І. Процевський, Н. А. Циганчук, Г. І. Чанишева, В. І. Щербина, а також зарубіжні вчені: Л. Ю. Бугров, Д. Н. Вороненков, Д. Камбел, І. Я. Кисельов, М. В. Лушнікова, А. М. Лушніков, Д. С. Некіпслов, В. М. Оробець, Г. А. Свєрдлик, А. А. Сілін, В. Сенгерберг, Є. Л. Страунінг, В. М. Толкунова та ін.

Метою статті є визначення шляхів оптимізації а також удосконалення адаптації національного законодавства про відповідальність до законодавства Європейського Союзу

Виклад основного матеріалу. Варто відзначити, що при здійсненні адаптації національного трудового законодавства про відповідальність з законодавством ЄС законодавець зустрічається з проблемами, що характерні як для окремої сфери регулювання трудових відносин, так і для трудового законодавства в цілому.

Так, слід відмітити, що Європейський вибір України полягає в усебічному входженні до європейської спільноти. Тому, ставлячи мету наближення національної правової системи до правової системи Європейського Союзу, насамперед необхідно спрямувати розвиток правової реформи таким чином, щоб у її основу було покладено найбільш прогресивне і досконале світове законодавство, яке формувалося протягом тривалого часу і відображає досвід багатьох країн. При цьому слід розуміти, що на шляху адаптації трудового законодавства України про відповідальність до законодавства ЄС виникатиме значна кількість проблем, без вирішення яких неможливо буде

виконати поставлені завдання. Ми поділяємо думку академіка Ю. С. Шемшученка про те, що гармонізація систем національного і європейського права не може здійснюватись механічно. По-перше, продовжує діяти принцип державного суверенітету кожної країни. По-друге, ці країни мають багато особливостей, які вони оберігають і не хотіли б втратити в ході інтеграційних процесів. По-третє, ще не вироблено універсальних організаційних механізмів гармонізації відповідних правових систем. По-четверте, мають місце суттєві недоліки в теоретичному вирішенні відповідних проблем, що стримує і їх практичне вирішення [1, с. 35].

Слід відмітити, що вітчизняні науковці виділяють ряд проблем пов'язаних зі здійсненням адаптації національного трудового законодавства про відповідальність з вимогами законодавства ЄС.

Зокрема, адаптація національного трудового законодавства про відповідальність повинна здійснюватися по суті, на досягнення загальних цілей, що підлягають регулюванню, а не прагнення до зовнішньої подібності законів чи норм.

Так, велике значення для встановлення змісту права Європейського Союзу (*acquiscommunautaire*) є правильний переклад нормативно-правових актів ЄС, до яких здійснюватиметься адаптація національного трудового законодавства про відповідальність. В основі процесу адаптації, який є, по суті, тектонічним зрушенням національного права, – зазначають Т. А. Качка та Ю. В. Мовчан, – лежить основна проблема – правильне розуміння самого змісту *acquiscommunautaire*. Йдеться не стільки про академічне тлумачення *acquis*, скільки про банальне розуміння змісту джерел *acquis*, тобто нормативних актів ЄС. Це первинне розуміння закладає підвалини адаптації, адже від його адекватності залежить результат – відповідне реформування національного права у правову систему, яка відповідає європейським стандартам» [2]. Важливим, на нашу думку, є врахування «Духу закону», оскільки переклад не завжди може повноцінно відтворити зміст первинного законодавства, спотворюючи мету та завдання, що ставляться перед таким Законом. На велике значення кваліфікованого перекладу

нормативних актів ЄС для процесу адаптації вказує й В. К. Мамутов [3, с. 22].

Адаптуючи трудове законодавство України про відповідальність до *acquiscommunautaire*, слід чітко усвідомлювати, які цілі переслідував європейський законодавець, запроваджуючи те чи інше регулювання. І якщо ті ж цілі досягаються чи можуть бути досягнуті у праві України за допомогою інших засобів, то це має бути враховане при проведенні адаптації [4, с. 125].

М. О. Дей вважає, що особливості адаптації національного трудового законодавства про відповідальність до правової системи Європейського Союзу доречно розглядати крізь призму трьох позицій:

- 1) в контексті механізму гармонізації, конституюваного в самому ЄС;
- 2) як нормативно-правову практику, усталену у взаєминах між ЄС та державами-асоційованими членами цієї спільноти;
- 3) у форматі правового співробітництва Європейського Союзу з державами, котрі не володіють жодним з окреслених статусів [4, с. 126].

На нашу думку, вирішення проблеми правильної інтерпретації норм трудового законодавства ЄС про відповідальність до законодавства України необхідно долучати представників Ради Європейського Союзу до проведення консультацій з профільним комітетом Верховної Ради України, що дозволить уникнути простого дублювання норм, які не будуть належним чином працювати в Українській правовій системі.

Також, важливою проблемою постає уніфікація національної правової термінології відповідно до термінології ЄС. Так, для успішного здійснення адаптації трудового законодавства про відповідальність до законодавства ЄС важливого значення набуває впорядкування юридичних термінів. Влучною з цього приводу є думка Ю.С. Шемшученко, який зазначає, що першочерговим кроком до інтеграції Україною Європейського Союзу, в тому числі й правом Європейського Союзу, являється уніфікація термінології, що використовується в цих правових системах. Без досягнення

цього буде важко досягти взаємного розуміння у правовій сфері [5, с. 108-109]. Автор зазначає, що процес адаптації не може розпочинатись поки юридична термінологія не буде приведена у такий стан, який би не викликав двозначних розумінь, а для цього потрібно створити певні організаційні структури [5, с. 109]. Ми частково розділяємо вищезазначену думку. Проте, створення певних відповідних організаційних структур не може бути першочерговим завданням, оскільки спочатку варто створити єдиний словник термінів та понять, а потім, використовуючи адаптовану термінологію, здійснювати адаптацію самого національного трудового законодавства про відповідальність до законодавства ЄС.

Необхідною умовою успішної адаптації національного трудового законодавства про відповідальність є врахування особливостей української правової системи.

Так, слід визнати, що у сучасних умовах роль методу порівняльного правознавства суттєво зросла. Ю. С. Шемшученко зазначає, що «зараз жоден, скільки не будь, значний законопроект не приймається без врахування того, як це зроблено у сусідів. Предметом порівняльного аналізу виступають норми права, правові інститути, юридичні поняття і терміни, правові концепції» [6, с. 36].

Але у вітчизняній правовій літературі неодноразово зверталася увага на необхідність зваженого та обережного запровадження зарубіжного досвіду. «Ми повинні здійснювати теоретичні дослідження для пошуку оптимального співвідношення вимог світової спільноти, традицій української школи права та стану нашого законодавства», – зазначає Н.В. Пронюк [7, с. 27]. Є. Б. Кубко зазначає, що іноземні правові моделі, які використовуються країнами СНД, у тому числі Україною, включаючи моделі континентального права, повинні мати форми, що відповідають традиціям та юридичній техніці нових незалежних держав. Тому слід ставитись украй уважно до імплементації елементів та інститутів європейського права в систему кодифікованого законодавства країн СНД [8, с. 63]. Дійсно, процес імплементації трудового законодавства про відповідальність Європейського Союзу на прикладі країн-членів ЄС можливо здійснювати лише через призму національних

правових та соціально-економічних особливостей, оскільки застосування положень законодавства ЄС однією країною може бути надзвичайно успішним, проте застосування цього ж законодавства іншою країною може мати несприятливі наслідки як для населення, так і для економіки країни в цілому.

Також, важливим є урахування соціально-економічних особливостей нашої держави. Так, не можна не погодитись із думкою В. К. Забігайла, що розуміння та свідоме використання закономірностей взаємодії права та економіки (політики) є абсолютною вимогою при плануванні та здійсненні правотворчості. Не є і не може бути винятком з цього правила процес адаптації (апроксимації, гармонізації, уніфікації) трудового права України про відповідальність до права ЄС в порядку імплементації ст. 51 Угоди про партнерство та співробітництво. Вчений слушно зазначав, що закономірності взаємодії права та економіки (політики) при здійсненні адаптації законодавства України в цілому, поки що фактично ігноруються, а реалії життя українського суспільства «ще далеко не завжди і не в усіх сферах рівнозначно є адекватними умовам, характерним для європейського співробітництва» [9, с. 24].

Тому, при здійсненні адаптації національного трудового законодавства про відповідальність необхідно брати до уваги особливості національної правової системи, значну кількість нормативно-правових актів, що залишилися в спадок (в деякій інтерпретації) від Радянського Союзу, національну ментальність, а також інші особливості, без урахування яких, адаптація національного трудового законодавства про відповідальність до законодавства Європейського Союзу не буде успішною.

Взявши до уваги вищезазначене, а також фактичну правотворчу ситуацію та реальний план виконання адаптації національного трудового законодавства про відповідальність до законодавства ЄС, можна зробити висновок, що сьогодні наша держава перебуває на етапі адаптаційної правотворчої діяльності щодо національного трудового законодавства про відповідальність до законодавства Європейського Союзу.

Наступною надзвичайно важливою проблемою є робота наявного в Україні організаційно-правового механізму адаптації

трудового законодавства, що є недосконалою і не відповідає динаміці розвитку відносин України з ЄС [10, с. 39]. Ідеться насамперед про визначення меж адаптації трудового законодавства нашої держави з правом Євросоюзу. Зокрема, в Загальнодержавній програмі зроблено спробу охопити «спільний доробок» ЄС загалом. На практиці це означає, що Загальнодержавна програма спрямована на забезпечення такої адаптації трудового законодавства України із законодавством Європейського Союзу, яка здійснюється країнами, котрі вже пройшли підготовчий етап у рамках асоціації і готуються набути повноправного членства в об'єднанні [11, с. 16].

На думку О. Л. Євглевської, завдання з адаптації законодавства України про відповідальність суттєво ускладнює також наявність досить розпливчатої норми ч. 2 ст. 51 УПС щодо «приблизної адекватності законів», яка повинна бути досягнута у процесі приведення трудового законодавства України про відповідальність у відповідність із *acquiscommunautaire*. Тобто незрозумілим залишається питання про ступінь ідентичності законодавства держави, яка претендує на членство в ЄС, *acquis* ЄС, що є достатньою для приєднання. При цьому досить поширеним у юридичній доктрині є підхід, за яким обов'язковою умовою вступу вважається лише повна відповідність національного законодавства нормам права ЄС [12, с. 122]. По суті, досягти такої стовідсоткової ідентичності на практиці неможливо, адже адаптація трудового законодавства про відповідальність – це не механічне копіювання, воно здійснюється з урахуванням умов розвитку держави та її національної специфіки.

Серед інших проблем національного трудового законодавства про відповідальність необхідно виділити відсутність дієвого механізму імплементації чинних правових норм. Як зазначає експерт Українсько-Європейського консультативного центру з питань законодавства В. Т. П'ятницький у своїй роботі «Fundamental Reform for Future Integration» для журналу *The Day*, «головна проблема України не в підготовці, а у виконанні нового законодавства. У нас існує велика кількість добрих законів, які не працюють на практиці». Україна, на жаль, знаходиться ще далеко від європейських

стандартів правової регламентації. Багатогранність європейського правового поля, його комплексний характер наочно свідчать про труднощі на шляху узгодження національного законодавства із загальноєвропейським. Формування правового поля держави є тривалим соціальним процесом, що органічно пов'язаний із змінами у всіх інших сферах життя суспільства. Штучно прискорити цей процес неможливо, але потрібно створити йому режим найбільшого сприяння. Більш ефективному процесові наближення правового поля держави до стандартів права ЄС сприятиме провадження наступних заходів:

1) створення однієї цілісної системи законодавства України, оскільки розпорошеність ускладнює процес адаптації;

2) розробка органами державної влади в Україні «гармонограм» - графіків роботи з гармонізації законодавства для окремих сфер трудового права;

3) визначення галузевого комітету Верховної Ради України, який би забезпечував координацію та узгодження відповідної законотворчої діяльності;

4) створення українсько-європейського глосарію юридичної термінології;

5) активне залучення іноземних експертів та максимальне використання технічної допомоги ЄС щодо адаптації українського законодавства, згідно ст. 51УПС [13].

Більшість заходів, передбачених Концепцією розвитку законодавства про державну службу в Україні, вже реалізуються, проте, основний захід, що безпосередньо стосується і трудового законодавства про відповідальність, не виконується. Це стосується створення цілісної системи національного трудового законодавства про відповідальність в Україні, що значно ускладнює можливість використання нормативно-правових актів в правозастосовній практиці. Тому, на нашу думку, прийняття Трудового кодексу України, як єдиного нормативно-правового акту в трудовій сфері, зокрема про відповідальність, буде мати позитивний наслідок не тільки в розрізі простоти адаптації трудового законодавства, а й в подальшій його реалізації.

Застосування положень міжнародних трудових стандартів, як форма реалізації, має місце саме у правозастосовній діяльності повноважних суб'єктів. Особливо необхідно виділити у цій сфері діяльність вищих судових органів, уповноважених не тільки застосовувати норми, а й у разі необхідності тлумачити положення законодавства, довершуючи в такий спосіб процес їх імплементації [14, с. 55].

На нашу думку, вирішенням проблеми застосування адаптованого трудового законодавства про відповідальність може бути здійснено шляхом:

- 1) безпосереднього застосування уповноваженими органами при здійсненні їх повноважень;
- 2) правозастосовній практиці національних судів;
- 3) прийняття відповідних роз'яснень уповноваженими органами, зокрема, профільним міністерством, Верховним Судом України та іншими судами України;
- 4) шляхом безпосереднього застосування Директив ЄС, згідно з якими здійснюється адаптація.

Аналіз розвитку трудового законодавства про відповідальність в європейських країнах відбувається постійно. Європейське право не є застиглою категорією, при цьому його розвиток – це дорога з двостороннім рухом: впливаючи на національне законодавство, воно водночас вбирає в себе все найкраще, що є в цьому законодавстві, – як слушно зазначає Н. В. Пронюк [15, с. 27].

Більшість директив ЄС з трудового законодавства про відповідальність до яких нині має бути адаптоване українське законодавство, були прийняті досить давно, на відміну від національного законодавства, яке є порівняно мобільним.

Також, актуальною проблемою є недосконалість, а подекуди й суперечливість нормативно-правових актів про відповідальність у трудовому праві, що негативно впливає на процес реалізації прав і виконання обов'язків усіма суб'єктами суспільних відносин, сповільнює розвиток України як правової держави.

Одним із шляхів розв'язання зазначеної проблеми в Україні є, на думку Т.М. Середи, законодавче врегулювання процесу прийняття нормативно-правових актів суб'єктами

нормотворення та врахування положення, що необхідною умовою й головним принципом нормотворчого процесу є законність як об'єктивна властивість права загалом [16].

Проаналізований стан наближення українського трудового законодавства про відповідальність до правової системи ЄС дозволяє виявити ті проблеми, що постали перед Україною, і запропонувати підходи до підвищення ефективності цього процесу. В цьому зв'язку слід зауважити, що адаптація українського трудового законодавства про відповідальність до законодавства ЄС відбувається одночасно з правовою реформою в Україні. Держава повинна створювати нове законодавство, у відповідності до європейських принципів і стандартів, оскільки до цього часу в її правовій базі згадані принципи і стандарти просто були відсутні. Залишається практично відсутнім і цілісне законодавче поле в Україні. Так, із всіх нормативно-правових актів, що діють на території України, закони складають лише близько 5 %. При цьому тільки незначна частина законів містять норми прямої дії. Проблема не стільки в кількісних показниках, скільки у якісному змісті законодавства. Існуюча законодавча база України є суперечливою, нестабільною і малозрозумілою. І це при тому, що в Євросоюзі особливе значення приділяється саме якості правових актів. Рада ЄС прийняла спеціальне рішення з приводу правил їх підготовки, за якими правовий акт повинен бути: чітким, без зайвої довжини, не двозначним, без надмірного застосування скорочень, не містити жаргонних висловів, надто довгих фраз, незрозумілих посилань на інші тексти, ускладнень, що роблять акт складним для читання. Зрозуміло, що Україні також потрібно враховувати економічні, політичні та соціальні наслідки прийняття відповідних актів трудового законодавства про відповідальність, адаптованих до вимог законодавства ЄС [17].

Висновки. Ми вважаємо, що на проблему удосконалення національного трудового законодавства про відповідальність до законодавства ЄС необхідно дивитися комплексно, а тому, необхідно здійснити наступні дії:

1) прийняти єдиний нормативно-правовий акт – Трудовий кодекс України, що комплексно вирішить питання, як існування значної кількості нормативно-правових актів, що часто по-

різному регулюють однієї й ті ж трудові відносини, а також усуне дублювання норм трудового законодавства про відповідальність в кількох нормативних актах;

2) вилучити значну кількість нормативно-правових актів, що не відповідають сучасним реаліям та необхідності суспільства;

3) шляхом розширення і активізації наукових досліджень проблем адаптації національного трудового законодавства про відповідальність до законодавства ЄС та забезпечення впровадження наукових рекомендацій з цих питань у реальну практику;

4) дослідження науковцями правозастосовної практики Європейського суду з прав людини, що допоможе уникнути можливих недоліків юридичної техніки при здійсненні адаптації національного трудового законодавства про відповідальність до вимог ЄС.

Таким чином, варто відзначити, що в процесі адаптації національного трудового законодавства про відповідальність до законодавства Європейського Союзу вітчизняний законодавець зустрічає ряд проблем, що виникають на всіх етапах імплементації досягнутих домовленостей між Україною та Європейським Союзом. Вирішення зазначених проблем може бути досягнуто шляхом здійснення оптимізації та удосконалення нинішнього процесу адаптації національного трудового законодавства про відповідальність до законодавства Європейського Союзу.

Література:

1. Кубко Е. Б. Проблемы гармонизации законодательства Украины и стран Европы / Е. Б. Кубко, В. В. Цветкова. – К.: ЮринкомИнтер, 2003. – 528 с.

2. Качка Т., Мовчан Ю. Нова практика перекладу актів ACQUIS COMMUNAUTAIRE / Т. Качка, Ю. Мовчан // Сайт Центру європейського та порівняльного права. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.clc.org.ua>

3. Мамутов В. К. Сближение современных систем правового регулирования хозяйственной деятельности / В. К. Мамутов. – Государство и право. – 1999. – № 1. – С. 18–24.

4. Дей М. О. Методологія гармонізації законодавства України з охорони праці із законодавством ЄС / М.О. Дей. Українсько–грецький міжнародний науковий юридичний журнал «Порівняльно-правові дослідження». – № 2. – 2009. – С. 123–127.

5. Шемшученко Ю. Теоретичні проблеми гармонізації законодавства України з європейським правом / Ю. Шемшученко// Вісник Академії правових наук. – 2004. – Вип. 3 (38). – С.108–109

6. Шемшученко Ю. С. Теоретические проблемы гармонизации законодательства Украины с европейским правом / Проблемы гармонизации законодательства Украины и стран Европы // Под общ. ред. Е. Б. Кубко, В. В. Цветкова, Ю. С. Шемшученко – К.: ЮринкомИнтер, 2003. – С. 35–40.

7. Пронюк Н. В. Проблеми впровадження європейських стандартів у законодавство України шляхом демократичних реформ / Н. В. Пронюк // Україн. часопис міжнар. права. –2002. – № 4. – С. 26–32.

8. Кубко Е. Б. Совершенствование законодательства Украины и проблемы его гармонизации с законодательством зарубежных стран // Проблемы гармонизации законодательства Украины и стран Европы / Под общ. ред. Е. Б. Кубко, В. В. Цветкова. – К.: ЮринкомИнтер, 2003. – С. 61–78.

9. Забігайло В. К. Право як інструмент реформування українського суспільства: законодавчі сподівання та соціальна реальність / В. К. Забігайло // Україн. часопис міжнар. права. – 2002. – № 4. – С. 20 – 25.

10. Сушко О. Угода про асоціацію Україна – ЄС: дороговказ реформ. / О. Сушко, О. Зелінська, О. Хорольський – К., 2012. – С. 38–41.

11. Муравйов В. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС/ В. Муравйов, Н. Мушак // Віче № 8. – 2013. – С. 12–18.

12. Євглевська О. Л. Адаптація законодавства як умова майбутнього членства України в Європейському Союзі [Текст] / О. Л. Євглевська // Держ. Буд-во та місц. самоврядування : зб. наук. пр. редкол.: Ю. П. Битяк та ін. – Х.: Право, 2009. – Вип. 17. – С. 118 –129.

13. Концепція розвитку законодавства про державну службу в Україні: Указ, Концепція від 20.02.2006 № 140 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 8. – Ст. 421.

14. Якименко М. М. Реалізація міжнародних трудових стандартів у проекті Трудового кодексу України / М.М. Якименко // Юридична Україна. – 2007. – № 2. – С. 53–58.

15. Пронюк Н. В. Проблеми впровадження європейських стандартів у законодавство України шляхом демократичних реформ / Н. В. Пронюк // Україн. часопис міжнар. права. – 2002. – № 4. – С. 26–32.

16. Серeda Т.М. Проблеми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу / Т.М. Серeda – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>

17. Караваєва Т.В. Проблеми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу / Т.В. Караваєва – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>
<http://www.kds.org.ua>

УДК 349.2

Павліченко В. М.,
старший оперуповноважений головного
оперативного відділу ДПУ
у Київському районі міста Харкова ГУ ДФС
у Харківській області

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГАРМОНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДО МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Для з'ясування сутності основних тенденції розвитку гармонізації національного нормативно-правового забезпечення праці державних службовців до міжнародного законодавства необхідним є встановлення та розкриття основних тенденцій розвитку національного нормативно-правового забезпечення праці державних службовців. Тобто, дослідження та конкретизація тенденцій, що визначенні у чинному законодавстві та тенденцій, які вивчалися в науковій літературі.

Ключові слова: гармонізація, національне законодавство, нормативно правове забезпечення, державні службовці, міжнародне законодавство.